

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه یزد

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی

عنوان:

اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر انگیزش پیشرفت و
پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه سوم دبیرستان های
شهر یزد (در سال تحصیلی 90-91)

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علیرضا بخشایش

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مرتضی امیدیان

پژوهشگر:

مرضیه میدانی

اسفندماه 1391

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم دبیرستان‌های شهر یزد انجام شد. روش پژوهش، آزمایشی با طرح پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل و پلاسیبو بود. بدین منظور، ابتدا از بین دبیرستان‌های دخترانه ناحیه یک آموزش و پرورش شهر یزد به روش خوشه‌ای تصادفی چند مرحله‌ای یک مدرسه و از بین کلیه دانش‌آموزان پایه سوم آن مدرسه که 175 نفر بودند، تعداد 90 دانش‌آموز به روش تصادفی ساده انتخاب شدند (30 دانش‌آموز گروه آزمایش، 30 دانش‌آموز گروه کنترل و 30 دانش‌آموز گروه پلاسیبو) که قبل از اعمال مداخله از آنان پیش‌آزمون گرفته شد. سپس، گروه آزمایش در 8 جلسه‌ی 90 دقیقه‌ای تحت آموزش هوش هیجانی قرار گرفتند. پس از اعمال مداخله‌ی آزمایشی بار دیگر میزان هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت هر سه گروه سنجیده شد. پس از 8 هفته از آزمودنی‌ها پیگیری به عمل آمد. جهت سنجش متغیرهای اصلی، از آزمون هوش هیجانی بار-آن (1980) و انگیزش پیشرفت هرمنس (1970) استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس با اندازه‌گیری مکرر نشان داد که آموزش مهارت‌های هوش هیجانی در افزایش هوش هیجانی و انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشت.

نتیجه: با توجه به یافته‌های پژوهشی می‌توان نتیجه گرفت که هر اندازه هوش هیجانی افراد در سطح بالایی باشد میزان انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی نیز در آنان بیشتر است و بالعکس.

واژه‌های کلیدی: هوش هیجانی، انگیزش پیشرفت، پیشرفت تحصیلی، دبیرستان، دانش‌آموزان، دختران.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

3	1-1. مقدمه.....
5	2-1. تعریف و بیان موضوع پژوهش.....
8	3-1. اهمیت و ضرورت پژوهش.....
11	4-1. متغیرهای اساسی پژوهش.....
12	5-1. اهداف پژوهش.....
12	1-5-1. هدف کلی.....
12	2-5-1. اهداف جزئی.....
12	6-1. فرضیه‌های پژوهش.....
12	7-1. تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها.....
12	1-7-1. تعریف مفهومی هوش هیجانی.....
13	2-7-1. تعریف عملیاتی هوش هیجانی.....
13	3-7-1. تعریف مفهومی انگیزه‌ی پیشرفت.....
13	4-7-1. تعریف عملیاتی انگیزه‌ی پیشرفت.....
13	5-7-1. تعریف مفهومی پیشرفت تحصیلی.....
13	6-7-1. تعریف عملیاتی پیشرفت تحصیلی.....

فصل دوم: ادبیات و پیشینه‌ی پژوهش

16	1-2. پیشینه‌ی نظری.....
20	1-1-2. نظریه‌های هیجان.....
21	2-1-2. تاریخچه هوش هیجانی.....

- 22 3-1-2. تعریف هوش هیجانی
- 23 4-1-2. پنج حیطه هوش هیجانی
- 23 5-1-2. رویکردهای هوش هیجانی
- 30 6-1-2. تاریخچه انگیزش
- 31 7-1-2. تعریف انگیزش
- 33 8-1-2. انگیزش پیشرفت
- 35 9-1-2. مبانی نظری انگیزش پیشرفت
- 38 10-1-2. ویژگی‌های شخصیتی افراد پیشرفت‌گرا
- 38 11-1-2. انگیزش پیشرفت تحصیلی
- 39 12-1-2. عوامل مؤثر در انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی
- 42 2-2. پیشینه‌ی پژوهشی
- 43 1-2-2. پژوهش‌های خارجی
- 47 2-2-2. پژوهش‌های داخلی

فصل سوم: روش پژوهش

- 57 1-3. روش پژوهش
- 60 2-3. جامعه‌ی آماری
- 60 3-3. نمونه و روش نمونه‌گیری
- 61 4-3. ابزار پژوهش
- 61 5-3. پرسشنامه هوش هیجانی بار- آن
- 62 1-5-3. پایایی پرسشنامه بار- آن (فرم 90 سؤالی)
- 63 2-5-3. روایی پرسشنامه بار- آن (فرم 90 سؤالی)
- 63 3-5-3. نمره‌گذاری پرسشنامه بار- آن (فرم 90 سؤالی)
- 64 6-3. پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس

- 1-6-3. پایایی و روایی پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس 65
- 7-3. فرایند اجرای پژوهش 66
- 8-3. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها 68

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- 1-4- یافته‌های توصیفی 71
- 1-2-4- تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش 73

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- 1-5- یافته‌ها و بحث و تفسیر آنها 83
- 2-5- نتیجه‌گیری 86
- 3-5- پیشنهادات کاربردی 88
- 4-5- پیشنهادات پژوهشی 89
- 5-5- محدودیت‌های پژوهش 89
- 6-5- مشکلات اجرایی پژوهش 90

- فهرست منابع 91
- منابع فارسی 91
- منابع لاتین 98

پیوست‌ها

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول 3-1- دیاگرام طرح پژوهش	59
جدول 3-2- معرفی سؤالات مربوط به هر یک از مقیاس‌ها	64
جدول 3-3- سرفصل محتوای جلسات آموزش هوش هیجانی	67
جدول 4-1- مقایسه‌ی میانگین و انحراف استاندارد نمره هوش هیجانی در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری	71
جدول 4-2- مقایسه‌ی میانگین و انحراف استاندارد انگیزش پیشرفت در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری	72
جدول 4-3- مقایسه‌ی میانگین و انحراف استاندارد پیشرفت تحصیلی سال قبل و سال جاری دانش‌آموزان	73
جدول 4-4- آزمون لوین در مورد پیش‌فرض همسانی واریانس‌های نمرات هوش هیجانی در مرحله‌ی پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری	73
جدول 4-5- آزمون کرویت ماچلی	74
جدول 4-6- تحلیل واریانس مکرر مربوط به نمرات هوش هیجانی دانش‌آموزان	74
جدول 4-7- آزمون تعقیبی و مقایسه‌های چندگانه اندازه‌های متغیر وابسته (هوش هیجانی) ...	75
جدول 4-8- آزمون لوین در مورد پیش‌فرض همسانی واریانس‌های نمرات انگیزش پیشرفت در مرحله‌ی پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری	76
جدول 4-9- آزمون کرویت ماچلی	76
جدول 4-10- تحلیل واریانس مکرر مربوط به نمرات انگیزش پیشرفت در دانش‌آموزان	77
جدول 4-11- آزمون تعقیبی و مقایسه‌های چندگانه اندازه‌های متغیر وابسته	77
جدول 4-12- آزمون لوین در مورد پیش‌فرض همسانی واریانس‌های نمرات پیشرفت تحصیلی در مرحله‌ی پیش‌آزمون و پس‌آزمون	78
جدول 4-13- آزمون باکس در مورد کیفیت ماتریس‌های کوواریانس	79
جدول 4-14- تحلیل واریانس مکرر مربوط به نمرات پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	79
جدول 4-15- آزمون تعقیبی و مقایسه‌های چندگانه اندازه‌های متغیر وابسته	80

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
74	نمودار 4-1- مقایسه میانگین گروه آزمایش، کنترل و پلاسیبو در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری هوش هیجانی.....
77	نمودار 4-2- مقایسه میانگین گروه آزمایش، کنترل و پلاسیبو در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و آزمون پیگیری انگیزش پیشرفت.....
79	نمودار 4-3- مقایسه میانگین گروه آزمایش، کنترل و پلاسیبو در پیش‌آزمون و پس‌آزمون پیشرفت تحصیلی.....

فصل اول

کلیات پژوهش

1-1. مقدمه

نوع انسان از ویژگی‌هایی برخوردار است که او را از سایر موجودات روی کره‌ی زمین متمایز می‌سازد. احساسات، عواطف، هیجان و توانایی قضاوت درباره‌ی رفتارهای خود و دیگران و تصمیم‌گیری بر اساس این قضاوت‌ها، تنها بخشی از این ویژگی‌های خدادادی است که باعث سنگین شدن مسئولیت انسان شده است. متخصصان علوم مختلف، به ویژه روان‌شناسان، به دنبال ایجاد مفهوم جامعی بودند که در برگیرنده‌ی تمام الگوهای ارتباطی و تکنیک‌های پرورش این الگوها در تمام حیطه‌های زندگی بشری باشد و بتواند کارآیی و توانایی افراد را بالا برده و به بهداشت روانی ایشان کمک کند. نتیجه‌ی این تلاش‌ها منجر به ابداع مفهوم هوش هیجانی¹ شد (حسینی سده و فتحی آشتیانی، 1388: 106).

ردپای هیجان‌ها را می‌توان به طور مستقیم و غیر مستقیم در تمام لحظه‌های زندگی افراد جستجو کرد. در دهه‌های پیشین هیجان را عامل منفی و مختل کننده می‌پنداشتند؛ اما پژوهش‌های روان‌شناختی از دهه‌های میانی قرن بیستم، به ویژه در سال‌های 1980 به بعد، جهش عمده‌ای داشته است و هیجان عامل مؤثر و مهم در رفتار سازشی و تعامل‌های اجتماعی شناخت خود و دیگران و شایستگی‌های اجتماعی در نظر گرفته شد (محسنی، 1383: 57).

هوش هیجانی مؤلفه‌ی تازه‌ای است که محققان بسیاری به کاربرد آن در امور مختلف علاقه دارند. تئوری‌های هوش هیجانی دیدگاه نوینی را درباره‌ی پیش‌بینی عوامل موفقیت در زندگی، از جمله پیشرفت تحصیلی فراهم می‌آورد. هوش هیجانی بیانگر ابعاد هیجانی، شخصیتی و اجتماعی هوش است که اغلب بر فعالیت‌های روزمره مهم‌تر از ابعاد شناختی مورد توجه قرار گرفته است (کلمن²، 1998: 136).

تحولات عظیمی که در حوزه‌های هوش و هیجان رخ داده دیدگاه‌های سنتی را زیر سؤال برده و بر ارتباط نزدیک و در هم تنیده‌ی هوش و هیجان تأکید نموده است.

از پیشگامان این تحولات در حوزه‌ی هوش می‌توان به گاردنر³ (1983)، نقل از استرنبرگ⁴،

1. Emotional Intelligence

2. Goleman

3. Gardner

4. Sternberg

2001) اشاره کرد و در حوزه‌ی هیجان از کشفیات ژوزف لدوکس¹ نام برد. اما اوج این تحولات به مطرح شدن مفهوم "هوش هیجانی" توسط سالووی و مایر² (1990)، برمی‌گردد که آشکارا بر در هم تنیدگی هوش و هیجان تأکید می‌کنند. از نظر آن‌ها هوش هیجانی عمدتاً به عنوان توانایی فرد در بازنگری احساسات و هیجان‌های خود و دیگران، تمیز قائل شدن میان هیجان‌ها و استفاده از اطلاعات هیجان‌ها در حل مسئله و نظم‌بخشی رفتار تعریف می‌شود (سالووی و مایر، 1990: 194).

از نظر سالووی، مایر و کاروسو³ (2004)، انسان دارای توانایی‌های قابل پرورش است که می‌تواند او را برای مقابله با شرایط زندگی آماده کند. به نظر آن‌ها موفقیت در زندگی، به توانایی شخصی برای تجارب هیجانی‌اش و سایر اطلاعات دارای بار عاطفی و ارائه‌ی پاسخ به شیوه‌ی سازگاران از نظر هیجانینسبت به استنباط‌های الهام گرفته از استدلال درباره‌ی موفقیت گذشته و آینده وابسته است (سالووی و مایر، 1990: 201).

بار- آن و پارکر⁴ (2000)، هوش هیجانی را آرایه‌ای چند عاملی از توانایی‌های هیجانی، شخصیتی و اجتماعی می‌دانند که بر توانایی کلی ما برای مقابله‌ی مؤثر و فعال با فشارها و مطالبات گوناگون اثر می‌گذارد. این توانایی‌ها شامل خودارزیابی دقیق، توانایی ادراک یا فهم هیجان‌ها خود و دیگران، توانایی ایجاد و حفظ روابط صمیمی با دیگران، توانایی بیان و مدیریت هیجان‌ها، توانایی خودکنترلی، توانایی تصدیق تفکر و احساس، توانایی مدیریت تفسیر و حل مسأله‌ی مؤثر می‌باشند.

اوستین⁵ و همکاران (2007)، باور دارند که هوش هیجانی ترکیبی از ظرفیت‌های درون‌فردی و بین‌فردی است که برای افراد دارای هوش هیجانی بالا سودمند است. هوش هیجانی عامل مهمی در تعیین موفقیت‌های زندگی و سلامت روانی است، چون بر توانایی افراد برای مقابله‌ی مؤثر با فشارها و تقاضاهای محیطی اثر می‌گذارد (سلاسکی⁶ و کارت رایت⁷، 2002: 65).

¹ Joseph Ldvks

² Salovey & Mayer

³ Caruso

⁴ Bar- On & Parker

⁵ Austin

⁶ Slaski

⁷ Cartwright

آموزش هوش هیجانی با بالا بردن شناخت فرد از خودش و دیگران، به ارتباط با دیگران و سازگاری و انطباق با محیط پیرامون که برای موفق شدن در برآوردن خواسته‌های اجتماعی لازم است منجر می‌گردد (بار- آن، 1997؛ نقل از بیرامی، 1387: 26).

2-1. تعریف و بیان موضوع پژوهش

جنبه‌های هیجانی و انگیزشی نقش مهمی را در کسب دانش جدید و یادآوری دانش قبلی در موقعیت جدید ایفا می‌نمایند. یکی از مهمترین انگیزه‌های اجتماعی که بر رفتار انسان تأثیر می‌گذارد، انگیزه‌ی پیشرفت¹ است که می‌توان آن را در پیش‌بینی و تبیین رفتار انسان مورد توجه قرار داد (الیوت²، 1997: 155).

نگرش جدید در ارتباط با هوش و پیشرفت این است که هوش هیجانی نسبت به هوش شناختی پیش‌بینی کننده‌ی مطمئن‌تری برای موفقیت فرد در زندگی و محیط کار است. همچنین هوش شناختی به تنهایی نمی‌تواند تضمین کافی برای کسب سلامتی و گذران زندگی فرد باشد. هوش هیجانی آخرین و جدیدترین تحول در زمینه فهم رابطه بین تعقل و هیجان است. علی‌رغم دیدگاه‌های اولیه مطرح شده، نگاه واقع‌بینانه به انسان نشان می‌دهد که انسان نه در منطق صرف است و نه احساسات و هیجان صرف، بلکه ترکیبی از هر دو است (رضوی، 1384). همچنین انگیزش پیشرفت³ و پیشرفت تحصیلی از مفاهیمی است که در چند دهه‌ی اخیر مورد توجه بسیاری از روان‌شناسان و پژوهشگران بوده است. انگیزش قلب یادگیری است و یادگیری هدف آموزش است. انگیزش مایه‌ی جنبش انسان و عامل آغاز کننده، راهنما، سودمند و نگهدارنده‌ی رفتار تا زمان دستیابی به هدف مطلوب است. متغیرهای زیادی بر انگیزش دانش‌آموزان اثر می‌گذارد. در این میان، آنچه اهمیتی قابل ملاحظه برای آموزگاران و جامعه دارد، انگیزش پیشرفت است (بیابانگرد، 1384: 7). منظور از انگیزش پیشرفت یا انگیزش موفقیت، میل یا اشتیاق برای کسب موفقیت و شرکت در فعالیت‌هایی است که موفقیت در آن‌ها به کوشش و توانایی شخصی وابسته است

1. Achievement motive

2. Elliot

3. Achievement Motivation

(اسلاوین¹، 2006:326). همانند حالات هیجانی، انگیزش پیشرفت نیز در آغاز تحت تأثیر تجارب فرد در خانواده است، ولی پس از آن که دانش‌آموز چند سالی در مدرسه تجربه کسب نمود موفقیت و انگیزش بر یکدیگر اثر می‌گذارند؛ موفقیت، انگیزه‌ای برای کسب موفقیت بیشتر را سبب می‌شود که این به نوبه‌ی خود پیشرفت را به دنبال دارد (همان: 373). به نظر موری²، انگیزه‌ی رفتار آدمی از نیازهای او تأثیر می‌پذیرد و نیاز به پیشرفت از جمله نیازهای اساسی آدمی است (مارنات³، 2003؛ به نقل از شریفی، 1385: 179). مهارت‌ها و توانایی‌های هیجانی و اجتماعی که تحت عنوان هوش هیجانی مشهورند از جمله پیش‌بینی‌کننده‌های قوی پیشرفت تحصیلی هستند (پارکر و همکاران، 2004 و بار-آن، 1999؛ به نقل از همان منبع: 191). برخورداری از هوش هیجانی بالا پیامدهای تحصیلی و اجتماعی مثبتی را در دانش‌آموزان پیش‌بینی می‌کند (ایزنبرگ⁴ و همکاران، 2000؛ شولتز⁵ و همکاران، 2004). برنامه‌های پیشگیری مبتنی بر یادگیری هیجانی و اجتماعی توانسته است منجر به تغییرات ارزشمند و مثبت در سطح مدارس گردد (دورلاک و ولز⁶، 1997: 125). تحقیقات انجام شده در مورد ارتباط هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی به طور کلی بیانگر نقش معنادار هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی است (بار-آن، 1997؛ پارکر و همکاران، 2004؛ الیاس⁷ و همکاران، 2003؛ براکت⁸ و سالووی، 2004؛ اسوارت⁹، 1996؛ شات¹⁰ و همکاران، 1998؛ به نقل از دهشیری، 1385: 100).

آمادگی علمی دانش‌آموزان به ویژه در مرحله‌ی گذر از دبیرستان به دانشگاه، برای رقابت و موفقیت در رشته‌های مختلف تحصیلی از جهات متعدد دارای اهمیت است. اگر این آمادگی در کشورهای غربی بیش از هر چیز برای رقابت در زمینه‌ی مشاغل دانش‌محور و فن‌محور اهمیت یافته است (پارکر و همکاران، 2004)، در ایران، گذشته از متغیرهای شغلی، متغیرهای خانوادگی،

1. Slavin

2. Murry, Henry

3. Marnat

4. Eisenberg

5. Schultz

6. Durlak & Wells

7. Elias

8. Brackett

9. Swart

10. Schute

فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و جمعیت‌شناختی، هر یک به گونه‌ای بر اهمیت آمادگی علمی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان افزوده است (بشارت و دیگران، 1385: 74). در این میان، با توجه به محدودیت توان پیش‌بینی متغیرهای شناختی و این که این دسته از متغیرها مقدار نسبتاً کمی از واریانس موفقیت تحصیلی را تبیین می‌کند (برگر و میلیم¹، 1999؛ جانسون²، 1997؛ رنسدل³، 2001؛ مایر و سالووی، 1997)، پژوهشگران بر ضرورت توجه به بررسی پیش‌بینی‌کننده‌های گسترده‌تر موفقیت تحصیلی تأکید کرده‌اند (مک‌لافلین، بروزوفسکی و مک‌لافلین⁴، 1998؛ به نقل از همان منبع). هوش هیجانی، به منزله‌ی یک ویژگی تازه ممکن است موارد مهمی را که پیش از این غیر قابل پیش‌بینی بود، پیش‌بینی کند. در سطح انفرادی، وجود هوش هیجانی بدین معناست که در برخی حالات، پردازش اطلاعات همچنان ادامه یابد. تشخیص این نوع هوش هیجانی توانایی-مدار⁵، بحث پیرامون آن را در سطح سازمانی در مدارس، مراکز تجاری و سایر مؤسسه‌هایی که پیش از این، نسبت به زندگی هیجانی بی‌تفاوت و یا حتی مخالف آن بودند، موجه می‌سازد. افزون بر این، اگر هیجان‌ها انتقال‌دهنده‌ی اطلاعات باشند، پس نادیده گرفتن آن، خطرپذیری یک سازمان را افزایش می‌دهد (شجاع کاظمی و دیگران، 1388: 104). هوش هیجانی جایگاه غیرقابل انکاری در آموزش و پرورش دارد. اگرچه مربیان آموزش و پرورش متوجه این موضوع هستند، منظور کردن آن در برنامه‌ی درسی به کندی صورت می‌گیرد. در حالی که هوش هیجانی باید یک نقش کاملاً برجسته در آموزش و پرورش ایفا کند، که به نوبه‌ی خود می‌تواند با ژرفا بخشیدن به یادگیری تحصیلی دانش‌آموزان، پیشروی به سوی دستیابی به اهداف ملی آموزش و پرورش را افزایش دهد. بنابراین اگر قرار است دانش‌آموزان در خانواده، محل کار و اجتماع‌ها مؤثر باشند و با احتمال بیشتر سلامت جسمی و روانی مثبتی را تجربه کنند، هوش هیجانی و مهارت‌های هیجانی - اجتماعی ضروری هستند. همچنین، دست‌اندرکاران آموزشی تا حدودی به اهمیت انگیزه‌ی پیشرفت و به دنبال آن پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان واقف هستند، اما اقدامات اندکی جهت بهبود و افزایش آن

¹. Berger & Milem

². Johnson

³. Ransdell

⁴. McLaughlin., Brozovsk & McLaughlin

⁵. Ability based EI

صورت گرفته است. با توجه به این نکته و با توجه به پژوهش‌های محدودی که در این زمینه انجام شده، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که آیا آموزش برنامه‌ی هوش هیجانی اثربخش هستند یا خیر؟ به این منظور با آموزش هوش هیجانی، اثر آن را بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار می‌دهد.

1-3. اهمیت و ضرورت پژوهش

امروزه یکی از ارکان توسعه هر کشور نیروی انسانی متخصص و زبده‌ای است که با علم و درایت و خلاقیت خود می‌توانند با استفاده بهینه از امکانات و منابع‌سازی نقش بسزایی در پیشرفت هر کشور داشته باشند.

پویندگی، بالندگی و توسعه‌ی هیچ کشوری بدون توجه به پویایی و بالندگی نوجوانان و جوانان آن کشور امکان‌پذیر نیست؛ زیرا دیر یا زود همین گروه از افراد جامعه به سن بزرگسالی می‌رسند و در بطن جامعه قرار می‌گیرند. جوانان، این سرمایه‌های پر ارزش جامعه نیازمند هدایت و تقویت نیروهای بالقوه‌شان و رشد در مسیر کمال هستند و حفظ بهداشت روانی و بالا بردن سطح آگاهی آنان در این زمینه وظیفه‌ی دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت جامعه است.

با توجه به اینکه بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال 1385، چیزی بالغ بر 20 میلیون نفر از افراد جامعه‌ی 70 میلیونی ما را نوجوانان و جوانان تشکیل می‌دهند و این خود نشان از جوان بودن ترکیب جمعیتی کشورمان دارد، نقش نوجوانان و جوانان در ساختن آینده‌ی کشور از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. این در حالی است که جمعیت دانش‌آموزی کشور بیش از 12 میلیون نفر است که از این تعداد افزون بر 3 میلیون نفر در مقطع متوسطه مشغول به تحصیل هستند (علیین، 1389؛ به نقل از خبرنامه‌ی دانشجویان ایران، 1389/11/25).

افرادی که از هوش هیجانی سطح پایینی برخوردارند، با مشکلات و چالش‌های زیادی در زندگی دست به گریبان هستند و نمی‌توانند به گونه‌ای مؤثر به کنترل هیجانات خود بپردازند. این افراد توانایی تشخیص، تفکیک و کنترل احساسات خود را ندارند تا بتوانند یک رابطه‌ی مناسب را